

Politiški oddelek.

Leto 1897.

Minolo leto ostane velike zgodovinske znamenitosti, naj se motri s katerogakoli stališča, kajti primerile oziroma zasnovale so se velike dogodbe, tako da je res vredno, ozreti se nazaj.

Tudi l. 1897. je tekla kri v potokih, ne samo v Evropi, ampak tudi v Ameriki, v Afriki in v Aziji. Dolgo časa je revolucija na Kreti obračala naso občno pozornost. Posledica te revolucije je bila grško-turška vojska, katera je za Grško kaj žalostno iztekla in to državo silno oslabilo. Konec kretske revolucije je, da so velesile primorale turškega sultana, da je Kreti dal preraj obsežno avtonomijo.

Revolucija je bila dalje na Filipinskih otokih in na otoku Kubi. Prouzročila je te grozovite upore slaba uprava španska, a dočim se je Španski kmalu posrečilo, udušiti revolucijo na Filipiniah, je za premaganje kubanskih ustašev žrtvovala nad stotisoč ljudij in neštete milijone, a dasi pomuja kubancem dosti ugodno spravo, traja boj še vedno in se konča najbrž z neodvisnostjo Kube.

Doslej še vedno najuplivuejša evropska država, svobodna in imovita Angleška, je tudi v minolem letu morala na raznih krajih sveta z mečem braniti svojo posest in svojo veljavo, od katere je odvisno vse njeno neizmerno bogatstvo, tako v Afriki in tudi v Indiji. Minolo leto je praznovala šestdesetletnico vladanja svoje kraljice Viktorije in o tej priliki pokazala, da je resnična svoboda najtrdnejša opora monarhizma.

Francija ni v minolem letu ucnkala nič posebnega niti v zunanji niti v notranji politiki, kajti zveza z Rusijo je bila že prej sklenjena in se je lani samo javno priznala, finančni škandali pa, o katerih se je mnogo pisalo, niso nič večji od onih, ki se primerjajo drugod a se skrbno prikrivija.

V Italiji so se l. 1897. izvršile nove volitve v parlament, katera po vladi niso prinesle pričakovane trdne večine, vsled česar je Rudini izdal za katoličane kaj neugodne naredbe, s katerimi je zvalil v svoje ministerstvo Zanardellija ter ž njim začel proti katoliški cerkvi jako ostro postopati, ne da bi se bil s tem pridobil kaj boljše pozicijo. Tudi v zunanji politiki ni vlada dosegla zbližanja k Franciji, kar je iz trgovinskih ozirov njena prva skrb. Italija krvavi iz tisoč ran, a nikjer ni videti pomoči.

Španska te lani izgubila svojega ministerskega predsednika Canovasa, kateri je padel kot žrtva anarhistov. Nesreče na Kubi so spravile Špansko v največjo zadrego, povsod so se začeli gibati karlisti in republikanci in prav konec leta je bivši zapovednik na Kubi, general Weyler, prouzročil „pronunciamento“, katero utegne imeti kaj neprijetne posledice.

Nesrečna Srbija tudi lani ni bila deležna notranjega miru. Kraljev oče, razupiti pustolovec Milan, se je s praznim žepom vrnil v Srbijo in začel tirati svojo, narodovi volji in koristim dežele nasprotujočo politiko, vsled katere je nastala velika notranjepolitična in zunanjepolitična kriza, ki zamore prouzročiti velike homatije. Srbija menda ne učaka mira, dokler je bodo vladali Obrenoviči.

Premembe v vladi, katere so se lani zgodile na Nemškem, niso kar nič vplivale na smer nemške politike, katero smer določa nemški cesar sam. Vsa pozornost je bila osredotočena na boj mej vlado in parlamentom radi pomnožitve nemških vojnih ladij. Cesar Viljem hoče Nemčiji pridobiti kolonij in je radi tega konec leta uprizoril ekspedicijo proti Kitajski. Nemci so sicer zasedli neki kitajski pristan, toda Rusija je pomen te prisvojitve popolnoma uničila s tem, da je zasedla ključ h Kitajski, pristan Port Artur.

Velikanska kriza je lani nastala v Avstriji in od nje rešitve je odvisen ves ustroj te države, morda celo njena eksistenca. Državnozborske volitve so bile pripeljale v dunajski parlament nove ljudij, kateri so se krepko zavzeli za to, da se je za časa Taffeja začeta notranja evolucija nadaljevala. Nemški liberalizem je bil poražen, v parlamentu je dobila moč nova večina, sestavljena iz slovanskih in nemških konservativnih elementov in proti tej večini so Nemci začeli najljutejši boj, so strmoglavili grofa Badenija, prouzročili velikansko izgrede, na katere so odgovorili Čehi s protiizgredi, in naposled prouzročili, da je novo Gautschevo ministerstvo dejanski uvedlo absolutizem. Vzlic temu Slovani nimajo uzroka, bati se za svojo prihodnjost.

Za slovenski narod minolo leto že celo ni bilo srečno. Na Štajerskem nismo nikjer ničesar pridobili, pač pa izgubili celjsko samostojno slovensko-nemško gimnazijo. Na Koroškem smo pač pridobili nekaj, dobili smo namreč svojega poslanca Einspielerja, sicer pa je slovensko gibanje precej nazadovalo in če novi dež. predsednik Freydenegg ne popravi, kar je njegov prednik zlega ukrenil, utegnejo za koroške Slovence nastati žalostni časi. Na Primorskem so je Slovencem najhuje godilo, kajti izgubili so tri mandate in laška nestrpnost ni bila nikdar tako brutalna kakor prav v minolem letu. Namestnika Rinaldinija, to glavno uporo italijanstva in stropenega sovražnika Slovencev, je vlada sicer spodila v pokoj, ali razmere se niso premenile in iredenta dviga svojo glavo ošabnejše kakor kdaj poprej. Tudi na Kranjskem ni narodna stvar napredovala. Slovenci sicer niso ničesar izgubili, a tudi ničesar pridobili, zakaj če ima ta ali ona stranka nekaj več mandatov, je pač za narodno bilanco, v katero se stepejo samo pozitivne pridobitve, popolnoma vsejedno.

Ako motrimo trezno in kritično naše razmere, ako preiščemo uzroke stagnaciji v narodnem življenju, najdemo kmalu, da nobena stvar na svetu ne ovira in ne zadržuje našega življenja, delovanja in nehanja tako, kakor tuja birokracija. Vseh naših neuspehov, vseh krivic, ki se nam

gode, vseh nasilstev, katerim smo izpostavljeni, je končni uzrok nemška in italijanske birokracija, ki misli, da je nje prva naloga, dušiti naše narodno gibanje in zadrževati nas narodni napredek.

Čas je že, da bi se iz tega spoznanja izvajale posledice. Narod slovenski ne bo v nevarnosti in bo navzlic vsemu nasprotovanju Nemcev in Lahov mogel napredovati materijelno in kulturelno, kakor hitro se iznebi tujih, nemških in laških uradnikov. Ta nauk nam prodaja izkušnje minolega leta, od katerega se poslavljamo brez tuge, dobro vedoč, da mora novo leto biti i za nas veselejše od prejšnjega. V to pomozi Bog vernemu slovenskemu narodu

Politični pregled.

Položaj. — Parlamentarni stroj stoji popolnoma. Parlament se je razšel, vlada ga je zaključila, da odstrani dosedanje predsedstvo in Falkenhaynov zakon, ter je začela vladati in reševati najvažnejše stvari na podlagi §. 14, na podlagi §. za silo. Tako so objavljene važne cesarske naredbe za podeljevanje podpor iz državnih sredstev onim krajem, ki trpe bedo vsled letošnjih elementarnih katastrof, naredbe, s katerimi se podaljšuje nagodba za jedno leto, naredba s katero se podaljša kvota 70 : 30, kar pomeni za Cislitvansko izgubo več sto milijonov glđ. in še razne druge naredbe. Takov je torej 30letni jubilej naše avstrijske ustave! Dne 31. decembra 1867 se je proglasila ta ustava, a ravnokar praznujemo nje tridesetletnico s tem, da se vlada brez parlamenta, pomočjo §. §. za silo, da je faktično zistirana ustava, da vlada absolutizem.

Papeževa 60-letnica. — Dne 31. dec. 1897. je minolo 60 let, od kar je bil sv. Oče Lev XIII. posvečen v mašnika. O tem povodu je bila na novega leta dan velika slavnost v Rimu in je sploh ves krščanski svet praznoval to redko slavnost. Nekako čudno pretresa človeka misel ob tem slavju voditelja katoliške cerkve! Že v dobi navadnega duhovnika je nekaj svetotajnega, ako je doživel 50-letnico svojega maševanja. Koliko pa jih je, ki bi doživeli celo 60-letnico! A najvišji glavar katoliške cerkve je doživel ta visoki trenotek! Ako se pomisli, kake naloge se stavijo baš v današnjih dneh na glavarja rimsko katoliške cerkve, naloge, s katerimi so združeni mnogobrojni duševni viharji onega, na katerem sloni vsa odgovornost za čast in veljavo te cerkve, tedaj se mora smatrati zares je veliko nebeško milost, da je Lev XIII. dosegel to visoko človeške dobo, oziroma 60-letni dan svojega maševanja. Lev XIII. je še danes jeden najjasnejših duhov, kolikor jih je bilo na zlatem stolu cerkvene vlada rimske. On je takorekoč vir evropskemu miru, kajti njegov močni duh je, ki odganja vojne furije od bivališča evropskega človeštva, in baš radi tega moramo vsi skupno vzklikati k Nebu, da nam še dolgo ohrani ta sveti dragega vir miru v prid človeškega rodu na zemlji. Slava Levu XIII.!

Shod političnega in gospodarskega društva za Notranjsko, kateri se je vršil v Postojni dne 26. decembra je sprejel naslednje resolucije: I. Shod odobrava združenje slovenskih hrvatskih in maloruskih poslancev v državnem zboru na Dunaju v „Slovansko kršansko-narodno zvezo“ ter solidarno postopanje le te s združeno desnico. II. Shod izraža svoje ogorčenje na nečuvnem in skrajno surovem postopanju zjedinjene levice, ki je z brutalno silo onemogočila v državnem zboru vsako plodonosno delovanje, čestita predsedništvu poslanske zbornice k odločnemu in možatemu postopanju napram zdvijani obstrukciji, — in izraža svojo radost na solidarnem postopanju zjedinjene desnice, trdno pričakujoč, da ostane ista

združena še v prihodnje v svrhu izvršitve popolne enakopravnosti vseh avstrijskih narodov. III. Shod pričakuje od naših poslancev, da bodo z vso dostojno eneržijo in brez mehke popustljivosti vladi ali združenim strankam nasproti zahtevali od vlade nemudno sistematično izvedbo narodnih in gospodarskih pravic za slovenski narod na podlagi vseslovenskega shoda dne 14. septembra 1897 v Ljubljani. IV. Shod spoznava, da je oziroma na politične razmere v državi in deželi želeti, da se narodna in katoliško-narodna stranka v deželnem zboru Kranjskem na podlagi popolne enakopravnosti in s potrebnimi garancijami proti poljubnemu druženju jedne ali druge stranke s tretjo, dogovorita o sporazumnem postopanju v deželnem zboru. — Shod pričakuje z gotovostjo, da se bode od strani obeh strank lojalno in odkritosrčno delovalo na sporazumljenju posameznih stanov in slojev na Kranjskem in uvaževala v javnem življenju umožnost in delavnost in ne le strankarska korist. V. Shod pričakuje posebej še od notranjskih poslancev, da se bodo glede na slabe gospodarske razmere osobito kmetskega prebivalstva na Notranjskem pri vsaki priliki potezali za potrebna sredstva, s katerimi bi se sedanje žalostne razmere zboljšale.

Deželni zbor štajerski. — Takoj v otvoritveni seji dež. zbora štajerskega dne 28. t. m., se je je pokazalo, da ne pojde vse gladko, kajti tudi ondi velja načelo gospodujočih: Doli s Slovani! Nemški nacionalec Walz se je pritoževal, da se deželni zbor ni sklical že prej in je očital vladi, da krati parlamentarne uredbe in svoboščine. Ta poslanec je rekel, da bodo Nemci govorili tako glasno, da se bode slišala vsaka beseda do najvišjega mesta in da povedo, kako razburjen je nemški narod in ogorčen radi vednega kršenja nemških pravic. Menil je, da mora priti do burnih razprav v zbornici in je rekel, da votira proračunski provizorij samo, ker se zanaša na deželni odbor, da bo isti z najskrajnimi sredstvi branil nemške pravice. No, kaže se, da hoče postati štajerska deželna zbornica mala kopija dunajskega parlamenta v tem nesrečnem letu. Slovenci v dež. zboru štajerskem naj bodo le pripravljeni, da bodo vračali nemškim „Wolfom“ „klin s klinom“.

Gališki dež. zbor hoče sestaviti spomenico ter jo poslati cesarju. Spomenica bo naglašala potrebo, da se razširi deželna avtonomija, da se utrdijo v državi načela enakopravnosti, ter da se neha ljuti narodnostni boj, ki zavira obravnavo in rešitev socijalnega vprašanja. V to svrhu je bil izvoljen odsek 32 članov, mej katerimi je tudi pet Malorusov. Načelnik je pl. Dunajewski, namestnika pa maloruski škof Czechowicz in David pl. Abrahamowicz; poročovalec bo grof Dzieduszycki.

Nemški poslanci češkega deželnega zbora še do slej ne vedo, kakšno stališče naj zavzemo napram bodočemu zasedanju. Dočim hočejo Schönererjanci, da se Nemci deželnozbornskih sej ne udeležijo, agitirajo naprednjaki za udeležbo. Načelnik kluba nemških naprednih dež. poslancev, dr. Schlesinger hoče sklicati v Litomeřice vse nemške dež. poslance na posvetovanje.

Malorusi. — Strankarski shod maloruskih radikalcev v Przemyslu je sprejel resolucijo, s katero zahteva, naj vlada državni zbor razpusti ter razpiše takoj nove volitve. Politično društvo „Nada Narodna“, ki je imelo v Lvovu svoj občni zbor, pa je naglašalo, da treba delovati predvsem na to, da se Galicija razdeli v maloruski in poljski upravni del. Klub maloruskih deželnozbornskih poslancev se je konstituiral tako, ga je deželnega maršala namestnik škof Czechowicz predsednik, Zajaczkowski in Barwinski podpredsednika, Wachnianin pa tajnik. Malorusi se torej politično krepko gibljejo.

Rusija. — Povodom konsekracije novih katoliških škofov v Rusiji bilo je zbranih v Petrogradu več katoliških škofov, ki so doposlali carju udanostno adreso. Škofje zatrjajo carja v svojem in vseh ruskih katolikov imenu o nepremični